

PRO VERITATE

DAVID PERK

The Tangled Relationship of Whites and Non-Whites in
South Africa

J. P. FEDDEMA

Vooroordeel en Rasverhoudinge

STEPHEN HAYES

Faith and Superstition

„ONBEHOORLIKE“ KLEURLINGMENING

Volume VI, No. 11 | Jaargang VI, Nr. 11

March 15 Maart

PRO VERITATE

CHRISTIAN MONTHLY FOR SOUTHERN AFRICA
CHRISTELIKE MAANDBLAD VIR SUIDELIKE AFRIKA

Registered at the Post Office as a Newspaper
By die Hoofposkantoor as Nuusblad geregistreer

EDITORIAL

EDITOR:

Dr. B. Engelbrecht.

EDITORIAL COMMITTEE:

Bishop B. B. Burnett; Rev. J. de Gruchy; Rev. A. W. Habelgaarn; Rev. E. E. Mahabane; Rev. J. E. Moulder; Rev. C. F. B. Naudé (Chairman); Rev. R. Orr; Prof. Dr. A. van Selms.

ADMINISTRATION/ CORRESPONDENCE

CIRCULATION MANAGER:

Dr. W. B. de Villiers.

All letters to the editor and administration to: P.O. Box 31135, Braamfontein, Johannesburg.

SUBSCRIPTION

Subscription payable in advance.

Land and sea mail: R1 (10/- or \$1.40) — Africa; R1.50 (15/- or \$2.10) — Overseas.

Air mail: R2 (£1 or \$2.80) — Africa; R3.50 (£1.17.6 or \$5.00) — Overseas.

Cheques and postal orders to be made payable to Pro Veritate (Pty.) Ltd., P.O. Box 31135, Braamfontein, Johannesburg.

PLEASE NOTE

The editorial staff of Pro Veritate state herewith that they are not responsible for opinions and standpoints which appear in any article of this monthly other than those in the editorial and editorial statements.

PRO VERITATE appears on the 15th of every month.

(Price per single copy 10c).

IN THIS ISSUE . . .

- Even the political leadership of South Africa cannot but entertain doubts about the practicability of its policy of complete apartheid and must fear for South Africa if it should fail, says David Perk. . . . P. 3
- Drs. J. P. Feddema analyses and discusses prejudice as a reason for racial conflicts. . . . P. 5
- Stephen Hayes points out the necessity as well as the dangers of "translating" the truths of the gospel into the concepts of modern man. . . . P. 8
- Is a Christian entitled to summoning his fellow Christian before court? Bruckner de Villiers and Ben Engelbrecht discuss this question with reference to the Pont-case. . . . P. 11
- Are the Coloured people really satisfied with political developments in South Africa? A Coloured minister (D.R.C.) of the Western Province gives his opinion. . . . P. 12

IN HIERDIE UITGAWE

- Selfs die politieke leiers in Suid-Afrika moet twyfel koester aangaande die uitvoerbaarheid van 'n beleid van algehele apartheid en moet daarom vrees vir die toekoms van Suid-Afrika as dit nie sou slaag nie, se David Perk. . . . Bl. 3
- Drs. J. P. Feddema ontleed en bespreek vooroordeel as oorsaak van rassekonflikte. . . . Bl. 5
- Stephen Hayes wys op die noodsaaklikheid om die evangelie in die begrippe van die moderne mens te „vertaal" sowel as op die gevare daarvan. . . . Bl. 8
- Mag 'n Christen sy mede-Christen voor die hof daag? Bruckner de Villiers en Ben Engelbrecht bespreek hierdie vraag na aanleiding van die Pont-saak. . . . Bl. 11
- Is die Kleurlinge werklik tevrede met die politieke ontwikkelinge in Suid-Afrika? 'n Kleurling-predikant (N.G.) spreek sy mening hieroor uit. . . . Bl. 12

Editorial:

The "Tragedy" of South Africa

We are continually being reminded from within those political circles in which the ideology of apartheid is absolutised as the only way of salvation for South Africa of the fact that we are confronted by a choice between life and death.

It is indeed ironical that, whilst on the one hand it is proclaimed with pretentious arrogance that South Africa as a whole accepted the politics of apartheid, impassioned appeals should on the other hand still be heard that the people should become converted to the way of apartheid.

The crossroad between life and death at which we have arrived according to the preachers of apartheid, and the way in which they insist upon a mending of our ways reminds one involuntarily of the words which Moses, according to Deuteronomy 30, spoke to Israel after having held up the law of God to them: "See, I have set before thee this day life and good, and death and evil . . . I call heaven and earth to record this day against you, that I have set before you life and death, blessing and cursing: therefore, choose life, that both thou and thy seed may live . . . (Deut. 30:15, 19). Of course, the difference between the way of salvation held up to his people by the man of God and that held up to South Africa by the preachers of the gospel of apartheid acquires the utmost stridency precisely on account of the striking resemblance in phraseology.

It is even more ironical, that, whilst leaders sometimes hide behind the claim that the people itself has given the political powers that be the mandate to lead it along the way of salvation of apartheid held up to it, the people is by anticipation continually reproached for the (eventual, imminent or accomplished?) failure of the policy. After the people has said "amen" to apartheid as the way of life for itself and its progeny, it now proves — from the reproaches — that the people refuses to follow this way which it has chosen for itself. It has, as it were, balked at the crossroad. The people as **the** authority which ultimately, after all, enjoined its leaders to set course with it towards heaven alone knows what destination, now proves to be the greatest braking influence. Instead of there being, after 20 years of apartheid a joyous and irresistible surge towards the millennium, it actually stands further back than it stood when for the first time the prophetic call came to it to choose between life and death, bearing in mind apartheid's promise of salvation. Then it could choose and, **mirabile dictu**, it has repeatedly chosen thereafter, but it now proves that in reality it has never chosen at all. After all its choices it now stands for the first time at the crossroad of life and death.

This undecidedness was recently called a tragedy by one of the dedicated mouthpieces of the gospel of apartheid, a Johannesburg morning paper.

Now it is perhaps true that there is room in legiti-

mately Christian thinking for the idea that in human life certain elements sometimes make themselves felt which can be called tragic, even if only "by way of speaking". There would — by way of speaking — have been something tragic in the failure of apartheid (after 20 years of apartheid, there is still no reason to believe that it will ever succeed!) if it had been a realistic, morally justifiable policy to which everyone in our country adhered with conviction, enthusiasm, dedication and a clear conscience. And posterity would — by way of speaking — be able to speak of the tragedy of South Africa if the end result of apartheid were not the outcome of our foolishness but the incomprehensible and unmerited bitter fruit of the good tree we planted.

Instead of cudgelling our brains with questions such as whether the end result of apartheid will be our fate or our fault, whether it contains any wisdom whatsoever or only foolishness, we would do far better by confining ourselves to the present reality in which God's will is clearly depicted before our eyes.

Apartheid is a pseudo gospel — openly competing with the Biblical message of salvation — from which we can expect no good. Not only its obvious impracticability but especially also its essential discrepancy with the content and meaning of the Christian Gospel makes of it a solid piece of deceit which **must** destroy us sooner or later. And then it will be no tragedy. The most that can be said — by way of speaking — is that in the present something tragic is contained in our appearing to be so unresistingly dragged along on a way which is not the way of life, to a future in which there is no light for us.

But it contains nothing inevitable nor imperative. It is a case of mere party political opportunism and anxiety. What is in fact highly at stake is the "honour" of and retention of power by a political party which would cease to exist in its present image as unique saviour of the people if it were frankly to admit that the course it has taken with the people is a wrong course which **must** sooner or later end in chaos and misery despite the fact that, with the power it wields at present, it is still possible to control the situation. Such an admission would entail an about turn to such a totally different course that the party would more and more sever itself from its own self, its characteristic image, so that it would become unrecognisable for itself and for the whole world. And the question is whether then, after such a real conversion, it would not strikingly resemble its greatest enemy in the political struggle.

The National Party knows full well that, in a critical era, it is engaged with problems which decisively affect the highest and ultimate interests of everyone in South Africa. If, therefore, it is really concerned about either our life and good or our death and evil the time has now come for it to

check its headlong career and to effect the necessary change of course. It is senseless to start talking of "tragedies" and at such a late hour, in a situation in which its policy proves to be simply not practicable, to come with quasi moralisations to the effect that if apartheid is ever to succeed the people should not be so recalcitrant. And it is undignified now to single out the people as scapegoat for the "tragedy" which is going to unfold whilst the party itself is busy preparing the scene behind its ideological curtain and with false promises during its numbered days.

We must all realise that in this, our time, we are indeed faced with a choice between life and death.

Inleidingsartikel:

Die „Tragedie” van Suid-Afrika

Vanuit politieke kringe waarin die apartheids-ideologie as die enigste heilsweg vir Suid-Afrika verabsoluteer word, word ons voortdurend herinner aan die feit dat ons voor 'n keuse van lewe of dood staan.

Dit is voorwaar ironies dat, terwyl daar enersyds met arrogante pretensies verklaar word dat Suid-Afrika as 'n geheel die apartheidspolitiek aanvaar het, daar andersyds nog gedurig hartstogtelike oproepe gehoor word dat die volk hom tot die weg van apartheid moet bekeer.

Die tweesprong van lewe of dood waarop ons volgens die apartheidspredikers gestel is, en die wyse waarop hulle op bekering aandring, laat 'n mens onwillekeurig dink aan die woorde wat Moses, volgens Deuteronomium 30, aan Israel gerig het nadat hy die wet van die Here aan hulle voorgehou het: „Kyk, ek het jou vandag voorgehou die lewe en die geluk, die dood en die ongeluk . . . Ek neem vandag die hemel en die aarde as getuies teen julle; die lewe en die dood, die seën en die vloek het ek jou voorgehou. Kies dan die lewe, dat jy kan lewe, jy en jou nageslag . . .” (Deut. 30:15, 19). Die verskil tussen die heilsweg wat die man van God aan sy volk voorgehou het en dié wat die verkondigers van die apartheidsevangelie aan Suid-Afrika voorhou, kry natuurlik die skreeuende aksente juis vanweë die frappante ooreenkoms in inkleding.

Nog meer ironies is dit dat, waar leiers soms agter die aanspraak skuil dat die volk self aan die huidige politieke maghebbers die mandaat gegee het om hom op die aan hom voorgehoue heilsweg van apartheid te lei, die volk voortdurend by voorbaat verwyte word vir die mislukking (eventueel, dreigend of voldonge?) van die beleid. Nadat die volk „amen” gesê het op apartheid as die weg van lewe vir hom en sy nageslag, blyk dit — uit die verwyte — dat die volk hierdie weg wat hy self gekies het, net nie wil bewandel nie. Hy het as't ware vasgesteek op die tweesprong. Die volk as dié instansie wat dit tog in die grond van die saak aan sy leiers opgedra het om met hom 'n koers te kies na nugter-weet-waarheen, blyk nou — uit die verwyte wat hom toegeslinger word — die grootste remskoen te wees. In plaas van dat daar na 20 jaar van apartheid 'n vreugdevolle en onstuitbare

As far as the ruling party is concerned, it is a matter either of a radical conversion and a complete change of course or of self-maintenance for a relatively short duration — at present at the expense of Christian faith and morality, and in the long run at the cost of the life and welfare of everyone in South Africa. And as far as the people is concerned, it is a matter either of the National Party and its ideology or of God and his gospel — a choice which clearly offers only one possibility and which, for the time being, leaves all those who have already chosen only prayer to fall back on: either that the National Party may undergo a true conversion or that the Lord may save South Africa from it.

vaart is na die millennium, staan hy in werklikheid verder terug as waar hy gestaan het toe die profetiese roepstem die eerste keer tot hom gekom het om, met die heilsbelofte van apartheid voor oë, te kies tussen die lewe en die dood. Toe kon hy kies en, **mirabile dictu**, hy het daarna telkens weer gekies, maar dit blyk dat hy in werklikheid nog nooit gekies het nie. Ná al sy keuses staan hy nou soos vir die eerste keer op die tweesprong van die lewe en die dood.

Hierdie besluiteloosheid is onlangs deur een van die toegewyde mondstukke van die apartheidsevangelie, 'n Johannesburgse oggenkoerant, as 'n tragedie bestempel.

Nou is dit miskien waar dat daar ook in die legitiem-Christelike denkwysse ruimte oorgebly het vir die gedagte dat daar soms in die menselewe elemente is wat hulle laat geld wat, al sou dit slegs „by wyse van spreke” mag geskied, tragies genoem kan word. In die mislukking van apartheid (na 20 jaar van apartheid is daar nog geen enkele rede om te glo dat dit ooit sal slaag nie!) sou daar — by wyse van spreke — iets tragies gewees het as dit 'n realistiese, sedelik-regverdigbare beleid was wat deur almal in ons land met oortuiging, gesedrif, toewyding en 'n rein gewete aangehang is. En die nageslag sou — by wyse van spreke — van die tragedie van Suid-Afrika kon praat as die uiteinde waarop apartheid afstuur, nie die gevolg was van ons dwaasheid nie, maar die onbegryplike en onverdiende wrange vrug van die goeie boom wat ons geplant het.

Ons sal egter veel beter doen om, in plaas van ons koppe te breek oor vroe soos of die uiteinde van apartheid ons lot of ons skuld sal wees, of daar tog enige wysheid in is of slegs maar dwaasheid, ons te bepaal by die werklikheid in die hede waarin ons „Gods wil voor oë en klaar getekend staan” (ber. Ps. 128:1).

Apartheid is 'n pseudo-evangelie — in openlike konkurrensie met die Bybelse heilsboodskap — waarvan ons geen heil kan verwag nie. Nie slegs sy klaarblyklike onuitvoerbaarheid nie, maar veral ook sy weselike teenstrydigheid met die inhoud en strekking van die Christelike evangelie, maak dit tot 'n soliede stuk bedrog wat ons vroeër

of later moét verpletter. En dan sal dit geen tragedie wees nie. Hoogstens kan daar van die hede — by wyse van spreke — gesê word dat daar iets tragies in is dat ons met die Woord van God in ons hande en op ons lippe, skynbaar willoos voortgesleur word op 'n weg wat nie dié van die lewe is nie, na 'n toekoms waarin daar vir ons geen lig is nie.

Maar daar is niks onvermydeliks en noodwendigs in nie. Dit is 'n geval van blote party-politieke opportuniste en angsvalligheid. Wat inderdaad hoog op die spel staan, is die „eër“ en die magsbehoud van 'n politieke party wat sou ophou om homself in sy huidige gedaante van unieke volksredder te wees as hy ronduit sou erken dat die weg wat hy met die volk ingeslaan het, 'n verkeerde weg is wat ten spyte van die feit dat dit in die hede van sy magsbesit nog moontlik is om die situasie te beheer, vroeër of later in chaos en ellende moét eindig. So 'n erkenning sou 'n ommeswaai moet meebring na so 'n totaal ander koers dat die party hom hoe langer hoe verder van sy eie self, sy karakteristieke gedaante verwyder, sodat hy vir homself en vir die ganse wêreld onherkenbaar word. En die vraag is of hy dan, na 'n werklike bekering, nie dalk sprekend sal lyk op sy grootste vyand in die politieke stryd nie.

Die Nasionale Party is ten volle bewus daarvan dat hy in 'n kritieke tydsgewrig besig is met pro-

bleme wat die hoogste en laaste belange van almal in Suid-Afrika beslissend raak. As dit vir hom dan werklik gaan om òf ons lewe en geluk òf ons dood en ongeluk, is dit nou die tyd om in sy dolle vaart tot halt te kom en die nodige koersverandering te maak. Dit is onsinnig om van „tragedies“ te begin praat en in 'n situasie waarin sy beleid net nie uitvoerbaar blyk te wees nie, op so 'n laat uur met quasi-sedepreke te kom dat as apartheid ooit sal slaag, die volk dan nie so halsstarrig moet wees nie. En dit is onwaaragtig om die volk nou al as sondebok aan te wys vir die „tragedie“ wat hom gaan afspeel terwyl hy self agter die ideologiese gordyn en met valse beloftes in sy getelde dae die toneel voorberei.

Dat ons in hierdie tydsgewrig inderdaad voor 'n keuse van lewe of dood staan, moet almal beseef. Wat die party aan bewind betref, is dit òf 'n radikale bekering en 'n totale koersverandering òf die handhawing van homself vir 'n relatief korte duur — in die hede ten koste van die Christelike geloof en sede, en op die lange duur ten koste van die lewe en geluk van almal in Suid-Afrika. En wat die volk betref, is dit òf die Nasionale Party en sy ideologie òf God en sy evangelie — 'n keuse wat duidelik net een moontlikheid bied en wat almal wat gekies het, voorasnog op die gebed alléén aanwys: òf dat die Nasionale Party hom sal bekeer òf dat die Here Suid-Afrika van hom sal verlos.

THE TANGLED RELATIONSHIP OF WHITES AND NON-WHITES IN SOUTH AFRICA

— DAVID PERK

Whatever face the political leadership of South Africa may be presenting to the public that voted it to power, it cannot but entertain doubts about the practicability of its policy of complete apartheid and fear for South Africa if it should fail. The opposition to it, within and without South Africa, is continuously challenging their reasoning and conscience, and that they are not unaffected by it is confirmed by their unremitting exertions to perfect it. Their predicament needs to be understood, especially as in the political field they are not free to act, except in terms of the mandate given them by the electorate. Such understanding is necessary if co-operation and reasoning opposition is to be sustained and despair and bitterness in dialogue is to be avoided.

HIDDEN MOTIVES

Whether it is the legislation affecting the relationship of whites and non-whites in South Africa that is contemplated, or the apathy shown by the mass of white South Africans to it and its application, or the protests by a section of it, appearances are not the whole story. Mass behaviour, especially in its extreme manifestations, tends to conceal the doubts and hesitations of the individual, but if

the true nature of the facade of rationalisations which supports the apartheid legislation and the moral biddings which it hides and inhibits are to be apprehended, attention must be focussed on the conflicts that rage within the individuals composing the mass.

The hidden and conflicting motivations of the individuals may yet determine a course for apartheid that at the moment would appear remote and unrealistic.

The causes which have created the gulf between the white and non-white communities is part of South Africa's history of the fight for the physical and spiritual survival of a White minority in the midst of a large body of people belonging, especially in the past, to a more primitive civilisation. The fear of race dilution and disappearance has provoked social and political taboos against the Bantu, originally, and subsequently all Coloured peoples. What started off as a self-protective response has become a prohibition that becomes daily more stringent, in step with the progressive advance of the non-whites, numerically, culturally and economically. As with all taboos, challenges and threats to them tend to engender more rigorous taboos, to reinforce the original ones.

The social and legal taboos which control association between the white and non-white communities give some hint of the tangled relationship that exists between these communities. Mutual need and fear, antagonism and responsibility, subservience and resentment pervade the relationship, both at the conscious and unconscious level.

GUILT

The more a section of a people are placed in a position of social and legal inferiority the more they arouse feelings of identification, compassion and atonement in members of the dominant section of the community that harbour, for reasons of individual history, feelings of guilt, inadequacy and inferiority. One of the effects of this psychic process is an idealization of the victim of the social and legal discrimination and a corresponding condemnation of the discriminating body. This process may not proceed at a conscious level, but it is never completely absent in the mental operations of the individuals composing the community.

Usually, because there is cross-identification in the individual with both victim and over-lord, there is ambivalence of feeling towards both. The espousal of the cause of the victim has lurking underneath a repressed and guilt-laden identification with the over-lord, and vice versa.

The conflict between the conscious ego-attitude and the repressed unconscious ones never leaves the individual at peace, however unconcerned with the problems to which these attitudes relate he may appear to be. Or he may take up an attitude, the decisiveness of which is determined by the call to still the underlying conflict. But whether in the one case or the other, the ambivalence underlining the attitudes is ever betraying itself in acts of understanding, fellow-feeling and benevolence towards the section that suffers also their prejudices. This is especially to be seen in the treatment of a member of the excluded community that belongs to the household. Sharing daily life together, with the common interests of the home and human problems that make no distinction of colour, draws the deeper, kinder feelings of each to the other. The antagonisms are reserved for those outside the household.

"BIRTHRIGHT"

Attitudes are derived, fundamentally, from the example and teaching of parents. The stronger the identification with the parents the more readily are their attitudes and ideals incorporated in the super-ego of the succeeding generation. Historical memories, cultural and economic factors and a sense of numerical inferiority (in South Africa) help to reinforce the parentally-derived attitudes on a conscious, reasoning level. An attitude, when it is essentially one of hate, can only be maintained by a continuous repression of good and kindly feelings, so that it tends to degenerate into unreasoning hatred, fear and brutality that betray the repression of benevolent feelings. Hate feeds on hate, and from hating one section the hate easily spreads to include other sections, and internecine strife follows sooner or later. The bonds of a common hatred and a fear that springs from it unites a section initially, but they are disruptive in the long run.

Hate and fear are the enemy of reason and progress. If colour prejudice and social and economic fears divide a community into over-lord and outcast sections, opposition to the cultural and spiritual evolution of the outcast section follows logically, and by the same token there is no point in providing them with facilities for progress. But the colour qualification for supremacy and equally the disqualification of those who have not got the right colour are likely, in the long run, to produce a reversal of the status of the two sections. For if supremacy is a birthright there is no call for achieving status by the merit of educational, cultural and spiritual attainments. And this absence of challenge by life's circumstances and competition with one's fellow-men may result in an inadequacy, of which the coloured aspirants for higher status may sooner or later take advantage. Already voices are heard warning the over-lord class to qualify for their birthright, but there is a not inconsiderable section which, by and large, is unable to rise to the rallying call.

It is difficult to compute in terms of money the drag this section is on the economy of the country. The country's colour policy is committed to supporting this 'poor white' stratum at a socio-economic level superior to that of the non-European community without regard to its productivity. This can only mean that commerce and industry, in sustaining the

baasskap of the European, must sacrifice efficiency and economy to expediency.

STIMULUS

The disabilities under which the outcast class lives acts on the other hand as a stimulus to it to emulate the European in his acquisition of education and technical skills and in his Western way of life. It was inevitable that this path of progress should sooner or later bring the non-white into competition with the unskilled and semi-skilled sections of the European Community. The reservation of certain trades for Europeans, which the Government has enforced by law, may protect them in those trades for a time, but sooner or later such artifices yield to the pressure of economic realities.

Heaping disabilities and restrictions on the outcast community may stay their encroachment on the prerogatives and preserves of the European community for a time, but it is surely provoking bitterness, resentment and vengefulness in the frustrated community.

THEOLOGY

Legislation has entrenched the white man's rights, and he has moreover brought his theology into line with his requirements. He has found support in the authority of God for the supremacy of the white, for has not God created man in different hues and races! He also attributes the success of the Afrikaner people against adversity, over a long period of history, to God, with the result that the Afrikaner has come to see himself as a "chosen people" and his historic function and purpose as fulfilling a "divine mission". But if it is given to man to decipher the message of history it is that people, like the individuals comprising them, come and go. They are on the stage for a while and then make way for others. But always the individual remains, grappling with his conscience and the problem of survival. He may be astute enough to interpret history and God's designs to his need of the moment, but if he were to be confronted by the future he is constructing (which he is unlikely to be here to see) he would recognise the presumptuousness of his previous interpretations and the shortsightedness of his earlier judgments and plans.

VOORoorDEEL EN RASSEVERHOUDINGE

— J. P. FEDDEMA

Drs. J. P. Feddema is verbonde aan die Sociaal-Wetenschappelijk Instituut van die Vrije Universiteit te Amsterdam. Hierdie artikel sal ook verskyn in die Nederlandse blad Gemeentetoeusting. Dit is uit die Nederlands vertaal.

In die wetenskaplike ondersoek na rasse-konflikte sou 'n mens kan praat van drie maniere van benadering, nl. dié van die ideologie, die leerstelling, waaraan die rassisme ten grondslag lê; vervolgens dié van die houding, waarby die vooroordeel as grondbegrip gehanteer word; en ten slotte dié van die sosiale verhoudinge, gebaseer op die feitlike diskriminasie ens. Dit lyk vir my of dit nuttig kan wees om die grondbegrip van die tweede benaderingswyse 'n bietjie nader te ontlead.

WAT MOET ONDER VOORoorDEEL VERSTAAN WORD?

Vooroordeel word veelal gedefinieer as 'n by uitstek emosionele houding teenoor 'n groep (Simson en Yinger)⁽¹⁾ of as 'n patroon van vyandigheid in interpersoonlike verhoudinge wat gerig is teen 'n groep as geheel (Ackerman en Jahoda)⁽²⁾. Vooroordeel het dus betrekking op mense as groepe en nie as individue nie. Dit het niks te doen met Jan Jansen (John Smith) as persoon nie maar met Jan Jansen (John Smith) as Neger, as Jood of as lid van 'n bepaalde kerk. In teenstelling met haat is vooroordeel nie terug te voer tot reële handeling van die persoon teen wie 'n mens bevooroordeel is nie. Haat is gerig op 'n individu of op 'n aantal mense deur wie 'n mens metterdaad benadeel of gekwets is. In vooroordeel staan die veralgemening egter sentraal; dit is gerig op 'n groep, verteenwoordig deur 'n individu, hoewel die betreffende individu die reine onskuld self kan wees.

ETNOSENTRISME

Vooroordeel word ook heel dikwels gesien in samhang met etnosentrisme en „outgroup“-verwerping. Etnosentriese mense is geneig om die eie volk („ethnos“), die eie groep, die eie party, die eie kerk, die eie nasie, kortom die „ingroup“, alles waarmee die individu hom vereenselwig, soos in die middelpunt te plaas of soos te verabsoluteer dat dit lei tot 'n veroordeling en verwerping van die „outgroup“. Etnosentrisme impliseer dus ook 'n nie-in-staat-wees tot vereenselwiging met die mensheid as geheel nie. Nasionalisme, pseudo-patriotisme („ons is die beste volk

of die beste land ter wêreld“), isolasionisme en sinisme t.a.v. internasionale organisasies is duidelike simptome. Weersin in die Wêreldraad van Kerke en/of die Verenigde Volke — veral in Suid-Afrika is ek daardeur getref — is bv. vir 'n groot deel te herlei tot 'n etnosentriese lewensinstelling, alle religieuse en ander argumente ten spyt. Die etnosentrisme kan egter 'n religieuse grondslag hê, veral as 'n Calvinistiese mistiek hom ontwikkel van „'n volk met 'n spesiale sending of 'n besondere bestemming“. Hoe het die Nederlanders hulle nie vereenselwig met die Israel van die Ou Testament met wie God 'n besondere bedoeling gehad het of vir wie God 'n aparte beskerming getoon het nie! Hierdie verkeerde interpretasie van die Calvinistiese uitverkiesingsgeloof het volgens die Suid-Afrikaanse professor I. D. MacCrone⁽³⁾ selfs 'n leidende rol gespeel in die Afrikaners se etnosentriese ideologie wat gebaseer is op 'n allesdeurdringende „ingroup“-„outgroup“-onderskeiding. Origens skyn dit asof die gevoel om as volk 'n spesiale sending te hê geen Calvinistiese monopolie is nie; baie volke (ek dink bv. aan die Russiese, Duitse of Franse volk) is in 'n bepaalde periode van hulle geskiedenis hierdeur gekenmerk.

Dit is in die algemeen so dat die etnosentriese mens hom bedreig voel deur die „outgroup“ met wie hy hom nie kan vereenselwig nie; as hy hom nie kan identifiseer nie, moet hy opponeer; as 'n groep nie aanvaarbaar is nie, is hy vyandig. Ander kenmerke waaraan die etnosentriese mens herken kan word, is bv.:

a. strakke handhawing en aksentuering van middelklas-waardes;

- b. die tendens om die eie groep as moreel suiwer te sien in teenstelling met die immorele „outgroup“;
- c. oordrewe puriteinse houding en afkuring van sensualiteit;
- d. vrees vir morele besmetting;
- e. sterk betrokkenheid op mag en oorheersing;
- f. ang om oorspoel of oorweldig te word;
- g. die verlange om sosiale skeidsure tussen die verskillende groepe op te rig ten einde die eie sedes en die oorheersende posisie van die eie groep te kan handhaaf.

STEREOTIPIEË

In die groeps- en rasvooroordeel speel stereotipieë ook 'n groot rol. 'n Ondersoeker het eenmaal die volgende leestoets gegee aan klasse met skoolkinders in die Verenigde State:

Aladdin was die seun van 'n arm kleremaker. Hy het in Peking, die hoofstad van Sjina, gewoon. Hy was altyd lui en het meer daarvan gehou om te speel as om te werk. Watter soort seun was hy, 'n Indiaan, 'n Neger, 'n Sjince, 'n Fransman of 'n Hollander?

Tot sy groot skrik het hy ontdek dat baie kinders, veral uit die suidelike state, so onder die indruk was van die tipering dat die seun lui was, dat hulle geantwoord het die seun 'n Neger moes wees. Die sosioloog Gollightly het in 1947 die credo van die suide van die Verenigde State saamgestel wat bestaan uit 21 geloofsartikels. Twee daarvan het gelui:

„Dat die Neger van nature geneig is tot kriminele gedrag, gedeeltelik deur sy dierlike aard en gedeeltelik vanweë sy onverantwoordelike en immoraliteit“, en

„Dat, terwyl die Neger as ras minderwaardig en onbetroubaar was, hy as individu dikwels eerlik, lojaal, beminlik, bekwaam en selfs baie

talentvol kon wees, maar dat dit die uitsondering was".

Trouens, ook in die Nederlandse versuilde samelewing was of is hierdie stereotipieë allermens onbekend. Opmerkings soos „die Rooms-Katolieke lieg altyd" of „in die sakelewe word 'n mens deur die Gereformeerdes altyd bedrieg" spreek boekdele. En wie herinner hom nie die beeld wat die arbeider vir 'n lang tyd uit die vorige eeu met hom meegepra het nie, nl. „dat hy geen inisiatief gehad het nie, nie met geld kon werk nie, te veel gedrink het, gestink het, lui was en te veel kinders gehad het"? Hoe treffend is die ooreenkoms wanneer ek vandag die deursnee blanke in Suid-Afrika oor die „kaffer" hoor praat. Vir hulle wat meen dat die Neger in baie opsigte nooit die vlak van die blanke sal kan bereik nie, is dit goed om te luister na wat Usamah ibn Munqidh, 'n Siriër uit Shazar, in die 12e eeu oor die blanke te sê gehad het: „Hierdie ras staan intellektueel op 'n lae vlak, soos diere in die besit van moed en vegkwaliteite, maar van weinig anders. Hulle is wreed, bygelowig, onkundig, veral op die wetenskaplike en mediese gebied en hulle seksuele gewoontes is immoreel". En een van die More uit Toledo het in die 11de eeu geskryf: „Die rasse ten noorde van die Pireneë sal nooit ryphed bereik nie; hulle het 'n goeie postuur en 'n blanke huidskleur, maar hulle is gespeen van elke skerpheid en intellektuele vernuf". Origens het ook allerlei Christelike misvattinge bygedra tot ons stereotipieë en vooroordele oor ander. Ek dink o.a. aan die opvatting wat aan my nog op die skool met die Bybel geleer is, dat die Negers die nakomelinge van Gam en derhalwe 'n vervloekte ras is, en ook aan die idee dat die Jode Christus vermoor het, terwyl dit histories juis vasstaan dat dit teen die wil van die oorgrote meerderheid van die Joodse volk geskied het. En hoe dikwels is die Bybel nie misbruik om aan praktyke en teorieë wat in wese onmenslik is, 'n religieuse sanksie te gee nie? Boeke soos „A Bible Defence of Slavery" en „The Negro as a Beast" van die hand van twee Protestantse geestelikes in die Verenigde State in die middel van die vorige eeu, is skrynende illustrasies daarvan.

RASVOORORDEEL AANGEBORE OF KULTUREEL BEPAAAL?

Die vraag of rasvooroordeel al of nie 'n instinktiewe, aangebore, spontane aangeleentheid is, was vir 'n

lang tyd 'n onderwerp van diskussie. In die laaste jare is daar egter 'n nagenoeg algemene instemming dat dit ontkennd beantwoord moet word. Vergelykende studies by kinders het aangetoon dat vooroordeel by hulle aanvanklik afwesig is, maar eers later ontstaan via enkulturasie/opvoeding in die gesin en op skool. Ek het self eenmaal op die platteland van Suid-Afrika, die land van rasseseiding by uitstek, kon aanskou hoe jong blanke en swart kinders in die volste harmonie met mekaar speel. Daar bestaan geen **natuurlike** afkeer van mense wat daar ander uitsien, wat hulle anders gedra of anders praat nie. Die waarheid is dat 'n mens op al hierdie verskille eers begin let as jy bevooroordeel is. Mense wat onaangename ervarings opgedoen het met lede van bepaalde groepe, het dergelyke ervarings ook gehad met ander mense. Hulle onthou egter die eerste omdat hulle bevooroordeel is. Origens lyk dit asof rasvooroordeel in die geskiedenis van die Europese Weste 'n taamlike resente verskynsel is. Dit is bekend dat die eerste Christelike gemeentes saamgestel was uit lede van verskillende rasse en volke en dat hulle nie (of nouliks) 'n rassebewustheid gehad het nie. Een van die groot kerkvaders, Augustinus van Hippo, was selfs 'n Noord-Afrikaanse Berber. En dit is opvallend dat daar later in die oorloë met More, Turke, Balte, Slawe e.a. geen sprake was van rassentimente nie. Die skeidslyn was die geloof. Die More is nie gesien as Arabiere nie, maar as ongelowiges. Tot die 15de eeu is die mensheid nie soseer verdeel in antagonistiese rasse nie as wel in Christene en ongelowiges. Toynbee is dan ook van mening dat die gees van die Middeleeuse Europese Christenheid vry was van rasgevoel, omdat die vreemdeling en die heiden beskou is as die potensiële bekeerling tot die Christendom. Hoe dit ook sy, daar is sowel in die geskiedenis as in die huidige wêreld so weinig konsistensie in die manifestasies van rasvooroordeel dat die verouderde voorstelling oor rasvooroordeel as 'n aangebore eienskap reeds met die eerste oogopslag, afgesien van die ondersoek by kinders ens., baie aanvegbaar blyk te wees.

OORSAKE VAN (RAS-) VOORORDEEL

Hoe het dit dan gekom dat rasvooroordeel so talloos baie mense in

sy greep gekry het? Oor die oorsake en agtergronde van groeps- en rasvooroordeel is daar verskillende teorieë in omloop. Drie daarvan verdien nader aandag.

a. Die ekonomiese teorie.

Ekonomiese wedywering tussen verskillende groepe en uitbuiting van die een groep deur die ander sou volgens hierdie teorie die verklaring wees van rasvooroordeel. Rasvooroordeel sou dikwels selfs deur 'n heersende groep onder die publiek gepropageer wees om 'n bepaalde groep as minderwaardig te kenskets, om so die uitbuiting te kan regverdig. Ekonomiese kompetisie blyk inderdaad nie sonder betekenis te wees nie. So het bv. die Sjinese in Kalifornië vir 'n lang tyd in hoë agting gestaan, maar toe die Sjinese hulle beroepe uitgebrei het tot wat tot dusver die domein van die blankes was, het hierdie agting spoedig omgeslaan in onverdraagsaamheid en gewelddade. En is dit nie juis die laagste klasse van die blankes wat veelal die grootste vyandigheid jeens die Negers openbaar nie? Ook in die historiese ontwikkeling van rasvooroordeel in die Westerse Christenheid het hierdie ekonomiese teorie sy plek. So word die drastiese wysiging van die houding t.a.v. die ander ras na die Middeleeue veelal vir 'n groot deel toegeskryf aan die ontwikkeling van die kapitalisme en die winsmotief. Ook die ontstaan van die slawehandel, noodsaaklik met die oog op die eksploitasie van Amerika, hang hiermee ten nouste saam. Dit is interessant dat die slawe-eienaars aanvanklik die sisteem gerasionaliseer het met die argument dat dit slegs krygsgevangenes en veroordeelde misdadigers betref het. Maar al gou kon daar nie met hierdie regverdiging volstaan word nie en het hulle hulle beroep op die ekonomiese argument, nl. dat die slawerny noodsaaklik was vir die nasionale ekonomie. En later, met die opkoms van die anti-slawerny-beweging, is daar 'n doelbewuste poging onderneem om die Negers te depersonaliseer en te ontmenslik tot wessens wat nie in staat was tot enige morele gevoel nie.

b. Die simbool-teorie

Ook jeens die goeie in die lewe, selfs teenoor die eie ouers, sou die mens met gemengde gevoelens vervul kon wees. Haat en/of vreesgevoelens jeens die goeie kan veelal nie openlik

geuit word nie, sodat 'n mens 'n simbool soek waarop dit af-gereageer kan word. As 'n mens bv. in 'n puriteinse samelewing altyd „suiwere” gevoelens omtrent seks moet voorgee, moet die onsuivere gevoelens hieromtrent 'n ander uitweg vind. Die sogenaamde „sensuele” Neger sou hiervoor as 'n pragtige simbool kon dien. Ook sou sommige mense gemengde gevoelens koester jeens die stad en die stadslewe, enersyds van bewondering en andersyds van haat en afsku. Die vyandigheid t.a.v. die stad word dan bv. gerig op die Jode as die simbool by uitstek van die stedelinge. Ook word dit gesê dat die haat — ook van belydende Christene — jeens Christus of liever: jeens sy ideale van vrede, gelykheid, broederskap en naasteliefde, afgewentel is en word op die Jode uit wie Christus voortgekom het. Op analoë wyse sou die Jode ook dikwels as simbool gedien het van die internasionalisme, of sowel enersyds van die kapitalisme as andersyds die kommunisme.

c. Psigologiese teorieë

Dit word dikwels onderskei in (1) die frustrasie/aggressie-teorie, (2) die sondebok-teorie, (3) die teorie van die outoritêre, onverdraagsame persoonlikheidstipe. Rasvoordeel skyn soms te voldoen aan 'n psigiese behoefte as 'n soort kompensasie vir eie gebreke en tekortkominge. Menslike wesens sou daar afkerig van wees om hulleself vir hulle feile te blameer en daarom soek hulle 'n sondebok daarvoor. Daar was in die geskiedenis al baie minderheidsgroepe wat as sondebok gefungeer het. Die Christene in die Romeinse Ryk, die Hugenote, die Iere, die Jappe, die Katolieke, die Protestante, die Kwakers, ens., ens.

Nóg een van hierdie nóg een van die ander teorieë is op sigself 'n genoegsame verklaring vir die verskynsel van rasvoordeel. Rasvoordeel is n.i. te herlei tot 'n kompleks van faktore, waarby met name ook die ang om die bevoorregte en/of feodale posisies te verloor, nie sonder betekenis is nie. Laasgenoemde word uiteraard nie deur die bevoorregte groepe toegegee nie, maar veelal gekamoufler met die argument dat dit vir hulle in wese 'n kwessie van „lebensbehoud” is of „dat verskil in behandeling juis in belang is van albei groepe”. Die voorvegters van die anti-slavery-beweging is so voor die voete gegooi dat die onvryheid juis in belang was van die Neger self.

HOE OM RASVOORDEEL TE BESTRY

Die moeilikheid met bevooroordeelde mense is dat dit byna onmoontlik is om hulle daarvan te oortuig dat hulle nie reg handel nie. In die eerste plaas is hulle gedrag veelal volkome in ooreenstemming met die denkwyse, sedes en tradisies van die samelewing waarin hulle verkeer. In die tweede plaas is hulle gesigskring soseer beperk tot hulle eie wêreldjie en is daar voorts van so weinig wesenlike kontak sprake met ander volke en rasse dat die kans baie gering is dat hulle oë sal oopgaan. In die derde plaas neem die bevooroordeelde persoon dikwels 'n volstruishouding aan deur te wil ontsnap uit die werklikheid en los daarvan 'n eie knus-ingebeelde wêreldjie op te bou waarin hy hom veilig voel. Kritiek van buite sal hy nie kan begryp nie, want sy ingebeelde wêreld, hoe werklikheidsvreemd ook vir die buitestaander, is vir hom 'n absolute realiteit. Bestryding van rasvoordeel is dan ook die effektiwste as dit reeds by die jeug via die onderwys begin. Van belang ook vir volwassenes is o.a. ook die bevordering van onderlinge kommunikasie en kontak en die gee van goeie informasie oor ander groepe, of die aantoon van die ekonomiese en psigiese nadele van vooroordeel; en vir Christene, om te wys op die teenstrydigheid van rasvoordeel met die Bybelse norme.

HOUDING VAN DIE KERK

Wat die laaste betref is daar egter die moeilikheid dat die kerk hom veelal aangesluit het by die bestaande verhoudinge in 'n samelewing wat gebaseer is op huidskleur-onderskeiding en die karakter van 'n kaste-maatskappy aangeneem het. In sommige gevalle het die Christelike Kerk hom nie alleen aangepas by die bestaande nie, maar het hy self soseer 'n produk van die kaste-maatskappy geword dat die Christen in sy funksie om in hierdie wêreld „'n soutende sout” te wees nagenoeg heeltemal verlam word. Trouens, leer die geskiedenis van die Christenheid nie dat die kerk hom dikwels laat inkapsel het deur feodale en ander behoudende magte wat van geen hervorminge wil weet nie? Hoeseer het ons, Christene, ons ook vandag nie by die bestaande, by die onreg, by die groepsegoïsme, by die oorlogsgeweld, ens. neergelê nie. Die bekende Indiese staatsman Nehru het in die leringe van Jesus 'n belangrike stuk protes teen die sosiale

orde gesien. „Die Bergrede en die Europese en Amerikaanse Christenheid”, so het hy eenmaal geskryf, „hoe verbasingwekkend teenstrydig is hulle. Dit is nie verrassend dat baie mense wel moet dink dat Gandhi veel nader by die leringe van Christus staan as baie van Sy sogenaamde volgelinge in die Weste van vandag nie”. Vir die Christene is daar die groot gevaar dat hulle die inhoud van die Bybelse boodskap laat bepaal deur die eie problematiek in plaas van andersom. Of die verskeidenheid van die mensheid in volke en rasse word, soos in die drie Hervormde/Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, in afwyking van die Calvinistiese teologie in die res van die wêreld, tot 'n skeppingsordening gebombardeer en die eenheid van die menslike geslag word nie langer meer as sodanig erken nie. In die blad „Woord en Daad” van November 1964 — „Mondstuk van die Afrikaanse Calvinistiese Beweging” — word hierdie kerklike standpunt in 'n reaksie op 'n bydrae van my kant, nl. „Christendom en Nasionalisme” in dieselfde blad, nog eens in alle vrymoedigheid verdedig met 'n beroep op die spraakverwarring. So word aan die etnosentrisme, die sublimering van die eie groep en die ideologie van die rasseseiding 'n religieuse sanksie gegee.

EVANGELIESE RADIKALITEIT

Die bevooroordeelde mens is egter 'n produk van sy eie maatskappy en dit is moeilik om hom daarvan te oortuig dat die Evangelie deur sy ideologie en met sy gedrag geweld aangedoen word. Godsdienstige en moralistiese prediking ter bestryding van rasvoordeel sal veelal op dowe ore val solank die patrone van die maatskappy nie gewysig word nie. Gelukkig laat die dinamiese ontwikkeling van die moderne industriële samelewing nie langer 'n onverbiddelelike skeiding/segregasie van etniese en rassegroepe toe nie. Gelukkig besef ook meer en meer Christene dat juis hulle as Christene die bestaande orde nie mag verabsoluteer nie, maar DAT DIE EVANGELIE OPROEP TOT 'N AKTIEWE DEELNAME AAN ALLERLEI POGINGS OM DIE MAATSKAPPY TE HERSTRUKTUREER in die sin dat mense van verskillende rasse mekaar meer kan ontmoet as medemense en as medeburgers van dieselfde maatskappy. Ons, Christene, moet ons geloofsgetroue, nie slegs in die Verenigde State

en in Suid-Afrika nie maar oral ter wêreld, oproep tot so 'n evangeliese radikaliteit.

- (1) Simson & Yinger: Racial and cultural minorities. 1958, p. 15.
- (2) N. Ackerman & M. Jahoda: Anti-Semitism and emotional disorder. 1950, p. 39-40.
- (3) I. D. MacCrone: The frontier tradition and race attitudes in South Africa. In: Journal of Race Studies. July/Sept., 1961, p. 28.

GERAADPLEEGDE EN/OF AANBEVOLE LITERATUUR:

- M. Banton: Race Relations. 1967.
- Pierre L. van den Berghe: The dynamics of racial prejudice an ideal-type dichotomy. In: Social Forces, vol. 37, December, 1958, no 2, pp. 138-142.
- Pierre L. van den Berghe: Race and racism: a comparative perspective. 1967.
- B. Berry: Race and ethnic Relations. 1965.
- C. L. Golightly: Race, values and guilt. In: Social Forces, vol. 26, II, Dec., 1947, pp. 125-139.
- D. Kitagawa: "Racial" man in the modern world. In: Man in Community. By E. de Vries (ed), 1966, pp. 140-153.
- A. Rose: The roots of prejudice. 1958. Unesco-uitgawe in die serie: The race question in modern science.
- B. W. Rose: Prejudice and personality. 1962. Uitgawe van S.A. Institute of Race Relations.

Summary:

PREJUDICE AND RACE RELATIONS

The author discusses prejudice as cause of racial conflicts in this article. Prejudice, as distinct from hatred, is not directed at the individual as such but at man as (member of) a group. It stands in connection with ethnocentrism (the absolutisation of one's own people, church, party, group) and "outgroup" rejection. Ethnocentric man feels himself threatened by everything belonging to the "outgroup", regards it as inimical and opposes it. Stereotypes play a big rôle in it: the individual of necessity bears the characteristics which are generally ascribed to his group and personal qualities become virtually meaningless. For example: **Because** someone is a Negro, he must be lazy; or, **because** he belongs to the white race, he must be intellectually retarded, cruel, superstitious, ignorant and sexually immoral.

Racial prejudice is not, however, inborn, but acquired. Between the races mutually there exists no **natural** revulsion towards each other. In the history of the European West, race consciousness is a fairly recent phenomenon, and in the history of the church it had no significance until relatively recently. The author mentions three theories as causes of racial prejudice:

(a) The economic theory (prejudice is justified for the sake of the exploitation of one group by another);

(b) the symbol theory (man seeks a symbol upon which he can vent his feelings of hatred and fear);

(c) psychological theories, divided into the frustration/aggression theory, the scapegoat theory, and the theory concerning the authoritarian, intolerant personality. The author is of the opinion, however, that racial prejudice must be ascribed to a whole complex of factors amongst which specifically the fear of forfeiting a privileged position (the idea of "self-preservation") is very significant. It is extremely difficult to fight racial prejudice. This can be done most effectively by starting with the youth via education. The church has a special task in this regard, a task often neglected on account of the church's identification with a particular group. What is particularly necessary, therefore, is that Christians should realise — and also give witness on the strength of this realisation — that no existing order dare be absolutised. We are called upon by the gospel actively to participate in all kinds of efforts to re-structure society, in the sense that members of different races should learn to regard and encounter each other as fellow-men and as fellow-citizens of the same society.

FAITH AND SUPERSTITION

FAILURES IN COMMUNICATION IN MODERN THEOLOGY

— STEPHEN HAYES

In modern radical theology, particularly in Western Europe and the U.S.A., there is a great movement for the renewal of Christianity. One of the characteristics of this movement is the search for new ways of expressing the Christian faith in the modern world — a world for which the old means of expression have become meaningless. One aspect of this search is seen in the new theological 'in-words' which are being used in an attempt to express the basic Christian kerygma. Such words and phrases as 'secularization', 'ground of our being', 'concern', 'dialogue', 'religionless Christianity', 'human' are used, they come into fashion for a while, and then become clichés, and so are dropped.

EXPERIENCE AND EXPRESSION

The danger of this is that with the speed of modern communications, these words can rapidly become familiar to people all round the world.

Words and phrases are carried very quickly from one side of the world to the other — but what does not follow so quickly is the experience which gives rise to the word. A word which is coined to express a particular experience of a particular situation,

may convey a quite different meaning to someone who has not shared the same experience.

This process has gone on in time as well as in space. For Christians of the new testament times faith was a living experience which they expressed in various ways. After some years the words and phrases and forms of expression no longer reflect the living experience of the Christian community, and either new means of expression must be found, or the faith will degenerate into superstition — an irrational belief in a concept which has little relation to the original meaning of the words. Take for

example Jesus' reply to Pilate in John 18.36 — "My Kingdom is not of this world". This is open to a variety of interpretations. We can point to it in faith, and say that we believe that it expresses our faith that the world of this age, with all its injustice and cruelty and exploitation, is not the only thing we can hope for. It is our faith in the world to come, the Kingdom of God, when God's rule is restored on earth, when oppression and injustice will be rooted out. The Kingdom of God, of Jesus, is not of this world, this age, but the age to come. It is an expression of our hope that there is a future for this world, a future which is promised and guaranteed by God.

To express this faith, the myth of the supernatural world is developed. We live in this world, but our vision is not limited to it. There is another world, above and beyond this one, and our hope lies there. This is all very well, until the world of the supernatural begins to lose its meaning — and it ceases to bear any relationship to the present world. The myth becomes a superstition, and faith is replaced by credulity. This stage has been reached when the words are repeated without the experience that gave rise to them, when Christianity is no longer a living existential experience, but something learned at second-hand. So the world of the supernatural became something which we escape to, we want to get out of this world, and into the next. The supernatural world is utterly remote. The Church becomes cut off from the world, and from its worldly roots. Its roots in the Bible no longer mean anything to it—the miracles of the Bible don't happen anymore, they say, that belonged to a past age. There are no more angels, no more demons. And words change their meanings. The word spirit, to many people, means something physical, something which can be seen with our physical eyes, apprehended by our physical senses, and the 'stuff' it is made of is called 'ectoplasm'. The artistic device of depicting angels with wings and haloes for most people lost its meaning — it has become a gimmick, an idolatry. Nobody has actually seen anything that looks like that — so there are three possibilities — (1) that they have gone away, that people used to see 'angels' in a former age, but don't anymore. God's methods of working have changed; (2) that God sits on his throne in a remote heaven, and that is where you will find the angles

fluttering around, just like in the pictures. They have nothing to do with this present world; (3) and the third view would say the whole conception is just a fantasy, something that is obviously unreal and untrue.

SECULARISATION

In this situation the idea of 'secularisation' has grown up. It tries to have a this-worldly view of Christianity. Insofar as secularisation tries to bring back the clear relationship between this world and the next, it is a good thing. In the Bible there is a clear relationship between this age and the age to come. It is asserted that this world is God's world, God's creation. But it is a fallen world which no longer recognises its creator. It has become corrupted. As Christians we believe that God will not leave us and the world in its present state, but will renew it. The danger of secularisation is that it can be so concerned with asserting this world, that it neglects the world which is to come. It can lose sight of the reply of Jesus to Pilate — 'My Kingdom is not of this world'. It can lose sight of the fact that this world is not perfect, that this world is not the ultimate hope of mankind. If it loses sight of this, secularisation becomes support of the status quo, and can lead to indifference to injustice and evil.

The followers of Bultmann talk much of demythologising the Gospel — of stripping away the myths to reveal the central core of the teaching. It is good that the myths in the Bible should be re-examined, but it is not really possible to demythologise the Gospel, to present it in a demythologised form, as the core of the kerygma. The truth is too inextricably bound up in myth, and it is possible that it can only be expressed mythically. It is not really possible to reduce the teaching of the Bible to a series of propositional truths, and then dispense with the books itself, except for academic research purposes. Demythologising up till now has merely been replacing one myth with another, and there is little reason to suppose that at some time in the future our myths will not have to be stripped away in a new outburst of demythology.

EXPERIENCE AND MYTH

J. V. Taylor, in his book 'The Primal Vision' points out that one of the differences between the worldview of Africa and that of Western Europe is that Africans tend to ex-

ternalise experiences, which Europeans internalise. In my view, these are both different forms of myth. We can examine the different myths in relation to the human experience of death. When you're dead, you're dead. There is no 'soul' apart from the body that goes to be 'with God' or 'in Purgatory'. Oscar Cullman and the Seventh Day Adventists are right when they say that there is nothing that survives death. Spiritualism is a lot of nonsense. Life cannot exist without a body. Man does not have a soul, he is a soul.

This obviously means that an after-life is not possible — so how do we account for the Hebrew Sheol, and for the African concept of the shades of the ancestors. Christian burial requires no elaborate coffins, expensive mausoleums etc. Burial of the dead is merely disposing of the junk—throwing away a piece of machinery which no longer works and has become useless. But the shades and ghosts of restless spirits do exist. A person living in society has relationships with other people. When he dies, he continues to exist in the memories of those who knew him. So the shade hovers around the place where its body was. The burial rituals (as distinct from the actual physical interment) in all societies are designed for the living, to enable them to adjust to a new relationship with the dead person. Thus requiems, and so-called ancestor worship, accustom the survivors with this new relationship. This business about saying 'It's all in the mind' might be considered a form of demythologising, but in fact it is not so. The idea of its 'being in the mind' is merely a contemporary Western European myth — as is the concept of psychosomatic diseases, which in some ways parallels the idea of the 'demons' in the Gospels. The idea that because it is in the mind, and consequently is not 'real', and that therefore we enlightened people have broken free of a superstition is a fallacy. Even in the old Hebrew and African myths, the shades are insubstantial things, they do not have life as the living — they are as insubstantial as the mental hallucinations and memories which we speak of as being 'in the mind' of those who have been left behind. Superstition might be better defined as a congealed myth which has lost its existential meaning. And it remains true, even in Western Europe, that if the dead are not correctly treated they will haunt the living. This can be observed in the

Welsh villiage of Aberfan, where a large proportion of the village population was killed when part of a mine dump slipped and buried a school and several houses. Aberfan, over a year after the disaster, is haunted by the ghosts of its dead. In some homes there are rooms kept as shrines to dead children, nothing is moved, nothing is altered. The dead have not gone away, but go back to haunt the living, and rule their lives. The meetings of bereaved mothers provide the opportunity for a gathering of shades. Because the bereaved gather with the bereaved, they gather with the dead, and not with the living. Where one family on a street is bereaved, in mingling with their unbereaved neighbours, they return to the land of the living, and the shades of their dead cease to haunt them. It is tragic that 144 people should be killed, but no more so in Aberfan than if they had come from 144 different towns. The difference is that with all the dead in one village, it creates a situation where the bereaved can meet to share their common interest, their bereavement, their dead. Aberfan needs to be exorcised of its shades.

SUPERSTITION?

The danger is that the radical theologians of Western Europe, who rightly reject the congealed myths, the superstitions that have grown up in the Church, will fail to see that these were not always superstitions, that the words and concepts used did at one time express the living existential faith of the Church, the Christian community, and in some instances they still do. It is important to recognise this, and failure to do so could mean that a lot of time and energy will be wasted in arguing, there will be unnecessary friction in the Church, because people cannot understand each other's terminology. It is said that the cosmology of the Bible is out of date, that we can no longer talk about this, or that, as it is found in the Bible, because '20th century man' no longer thinks like that. One might well ask — Which 20th Century man? Is he European, African, Asian, Latin American? Is he rich, or is he poor? Is he educated or illiterate, a peasant or a motor mechanic or a university lecturer or a banker? The re-interpretations of Christianity by radical theologians tend to have an abstract philosophical flavour. They use unbiblical phrases like 'ground of our being' and 'ultimate concern'. To many people these

phrases are completely meaningless, because they are unrelated to any personal experience. To talk of God in the abstract, whether as 'ultimate concern' or as 'not three incomprehensibles but one incomprehensible' is in many cases just piling up meaningless jargon.

CHRISTIAN TRUTH AND LIVING FAITH

But the Christian truth is concrete, and is revealed in the Bible as concrete, and if we use terms which even **appear** to contradict biblical concepts, we should be very clear about what we intend to convey by them.

To say that the Bible reveals God as a God who act in history may be stating the obvious, but it should not just be regarded as something which 'goes without saying'. There are two ways of looking at history — and we must be careful how we use it. We can say that our faith is the faith of Abraham, our God is the God of Abraham, Isaac and Jacob, that it is the faith of the Church, that it is the faith given by Jesus Christ to the apostles. And that is true. But what is not true is to say that our faith was given by Jesus to the apostles, and by the apostles to the bishops and clergy, and so it was handed down from generation to generation until it reached us. That is not Christian history; it is not faith, but tradition; it is superstition. Living faith, existential faith, is faith we have experienced for ourselves, in our own existence. It is not something we receive second or third or fourth hand from the keepers of the tradition. Our faith is the faith of Abraham, because when we read the story of Abraham, we can see how God came to him. Our faith is the faith of Abraham when the same thing that hit Abraham hits us. Our faith is the faith of the apostles when the thing which hit them hits us. In the Bible we can see how faith came to people in concrete situations, **in history**. This sort of faith is not the intellectual assent to a set of propositions about an unseen supernatural world — but an assertion of the way in which we experience this world.

THE EUCHARIST

One of the ways in which we express this faith is the Eucharist. In the Eucharist the bread and wine are the Body and Blood of Christ. They are the body and blood of Christ because they belong to the new creation, to the Kingdom of God in its fulness,

to the world we live in when it will have been transformed, renewed, where there is peace and justice, to the world after the revolution which God is bringing about. In the new creation Christ fills all things, so the bread and wine of the Eucharist are the body and blood of Christ. They are the bread and wine from heaven, from the world made perfect. But they are also from this world, the bread of the Eucharist shows us what all bread **will be**. It is the 'arrabon', the first instalment made on hire purchase, which is the promise of the full amount, it is itself the promise of a new world and its fulfilment, because in the bread and wine of the eucharist the new world is really present. In the Eucharist we receive the Body and Blood of Christ by **faith** — the faith of Abraham, the faith of the Apostles. And this faith is that in Jesus Christ, God has worked a revolution in the world. There has been a qualitative change since the time of the life and death and resurrection of Jesus. The world has not been the same since. But does it look like it? Does the bread of the eucharist look any different to ordinary bread? Where is the love and peace and justice that were promised after the revolution?

PUBLIKASIES

Die volgende en ander publikasies is by die Christelike Instituut verkrygbaar (Posbus 31134, Braamfontein, Transvaal).

DIE EKUMENE

'n besinning oor inter-kerklike verhoudinge, met artikels deur ds. W. A. Landman, dr. J. J. F. du Rand, dr. G. J. Swart, prof. dr. Ben Marais, dr. J. F. Stutterheim en ds. A. J. van Wijk en 'n voorwoord deur wyle prof. dr. G. B. A. Gerdener — uitgegee deur Kosmo-Uitgewery (Edms.) Bpk., Stellenbosch. **Prys R1.55, plus 5c posgeld.**

★

DIE VOLLEDIGE HOFUITSPRAAK IN DIE GEYSER EN NAUDÉ vs. PONT-SAAK (In Afrikaans). **Prys R1, insluitende posgeld.** ('n Opsomming in Engels is ook beskikbaar teen **50c, insluitende posgeld.**)

PAST, PRESENT AND FUTURE

The Christian community itself, which gathers to break the bread, is like the bread, the body of Christ. It is filled with the Spirit of Christ, as all humanity will be in the good time coming. It too is both a promise and its fulfilment — in the Church the new society, the body of Christ, is really present. But the completion lies in the future. And this is one essential element in our faith — it is historical. There is a beginning and a middle and an end of history. The Bible starts with the creation, and ends with the new creation. That end is where we are going, but we haven't arrived yet. Our faith has a future aspect, and the parousia, the Second Coming, can never be dismissed as meaningless jargon, as a misconception of the early Christians which means nothing to us today. This brings us back to the danger of secularization — that we might find so much importance in this world

as it is, that we lose sight of what it is becoming. Once we think that we have arrived, that we are quite satisfied with the present, and expect nothing from the future, then we have lost the Christian faith, the faith of Abraham, the faith of the Apostles. The Church must be in a state of perpetual revolution. It must always be expressing itself in new ways, and adapting its means of expression to new situations. The radical theologians see that the Church cannot live in the past, it must live in the present, and bring its theology and its practice up to date. But we should go further than this, and see that the Church must live in the future as well as the present. It must not only be up to date, but it must be ahead of the times. All too often this does not happen. Instead of proclaiming God's revolution, it gets overtaken by other people's revolutions. Instead of pointing to the future, to the New Jerusalem, it lives in the past, it tries to find its way back to Eden, forgetting

that the way is barred by the cherubim and the flaming sword. This back-to-the-womb attitude leads to conservatism, not only in theology and in church practices, but in politics, economics and sociology. Conservatism is really the opposite of faith — it means holding on to what you have, to **this** age, to this world, to the ruler of this world who is the enemy of God. Faith means letting everything go — it means relinquishing this world and its values, letting go of security and allowing yourself to fall into the hands of God. Faith is the faith of Abraham, who at God's call set out on a journey to an unknown destination. All he had to go on was God's promise. If the Church is to re-discover this faith, it does not need radical theology, but revolutionary theology — and this means not so much a revolution in theology, in the narrow, ecclesiastical sense, but a theology of revolution, in the Church, in the world, in society. Only a revolution can bring the New Jerusalem.

DIE CHRISTEN EN DIE BURGERLIKE HOF

(Voortspruitend uit 'n gedagtewisseling tussen Bruckner de Villiers en Ben Engelbrecht)

Die onlangs afgelope sogenaamde Pont-saak — waartydens prof. A. D. Pont in 'n burgerlike geregshof suksesvol gedagvaar is weens laster deur twee openlik belasterde mede-Christene, prof. A. S. Geyser en ds. C. F. B. Naudé — het by vele gelowiges, by alle dankbaarheid oor die ontmaskering van 'n nare leuen, die kwellende vraag laat ontstaan: is 'n belydende Christen wel daartoe geregtig om met sy eweseer belydende Christen-broeder na 'n wêreldlike geregshof te gaan om wetlike genoegdoening vir gedane kwaad? Dit dan veral na aanleiding van I Kor. 6:1: „Durf iemand van julle wat 'n saak teen 'n ander het, gaan reg soek voor die onregverdiges en nie voor die heiliges nie?“

Die vrae kom natuurlik onmiddellik na vore: Wie het wel 'n „saak“ teen sy naaste; wie is die „onregverdiges“ en wie is die „heiliges“?

Wat die „onregverdiges“ betref, is dit duidelik dat Paulus hiermee die „heidene“ bedoel: diegene wat Christus nie as God en Verlosser bely nie, wat Christelike sedelike norme nie as geldig of bindend beskou nie, maar wat 'n besondere regspraak, gebaseer op allerlei nie-Christelike norme, daarop nhou. Daarteenoor sou die „heiliges“ dan diegene wees wat hulle wel beroep op die duidelike norme van naasteliefde wat spesifiek deur Christus op grond van die gebod van sy Vader (die Dekaloog) ingestel is.

Die regters van ons land, wie se regspraak op grond van Romeins-

Hollandse regsbeginsels ongetwyfeld ook 'n sterk Christelike inslag vertoon en wat tewens die hoogste regsvertegenwoordigers is van 'n landsregering wat homself alte graag as Christelik sowel as nasionaal bestempel, sou dus sekerlik as „heiliges“ in teenstelling met „onregverdiges“ geklassifiseer moet word volgens die Pauliniese definisie. 'n Beroep op I Kor. 6:1 om Christene te veroordeel wat hulle tot ons burgerlike howe wend om satisfaksie, is hier by ons geensins te regverdige nie.

Maar meer nog: in die Nuwe Testamentiese en vroeg-Christelike era was dit gebruikelik om private geskille tussen gelowiges by wyse van arbitrasie te besleg. Hierdie gebruik het in swang gebly totdat die Christen-

dom formeel tot godsdiens van die Romeinse Ryk verklaar is. Die feit dat Christene regsake met mekaar kan hê word dus sowel in die Nuwe Testament as in die vroeg-Christelike kerk erken, en daar is wel deeglik voorsiening gemaak vir 'n „Christelike“ regspraak. Toe die Christendom staatsgodsdiens geword het, het die Christelike arbitrasie-howe plek gemaak vir Christelike geregshowe.

By selfs die mees oppervlakkige nadenke moet dit dus duidelik wees dat 'n Christen wel 'n regsake kan hê wat nie binne die ordestruktuur van die kerk opgelos kan word nie, omdat dit buite die bevoegdheid van die kerk val. Wie dit sou ontken, sou daarmee ook die sekulêre mens-wees van die Christen ontken. Elke Christen-

kerklidmaat is ook burger van die staat. En die een is nie heiliger as die ander nie. So is ook die orde in die kerk nie van 'n hoër aard as die orde in die samelewing nie. In 'n Christelike land moet die owerheid ook in sy regspraak erken word as die handhawer van die heilige orde van Gods reg, tensy dit heeltemal duidelik is dat 'n bepaalde owerheid nie meer 'n dienaar van God is nie, maar 'n werktuig van die duiwel geword het.

Daarom het 'n Christen nie slegs die reg nie, maar ook die plig om die owerheid in sy regspraak as dienaar van God te erken. En hierdie erkenning sluit in, nie slegs die reg nie, maar ook die plig om, waar sondige elemente die orde in die samelewing versteur, na die gereg te gaan — veral in gevalle waar dit nie slegs gaan om 'n persoonlike onreg nie, maar om iets wat inderdaad die orde in die samelewing versteur en die fundamente daarvan aantast.

In die onderhawige geval van die Pont-saak was dit dan ook uit die staanspoor duidelik dat dit om meer as net persoonlike belange en griewe gegaan het. Die geskil sou miskien

nog binne die kerklike kring opgelos kon geword het, maar prof. Pont se volgehoue weiering om die kwaad reg te stel, het die saak meteen ook buite die bevoegdheid van die kerk geplaas. Dit het al hoe duideliker geword dat 'n langdurige hofsaak met intensiewe, gespesialiseerde kruisverhoor nodig was — en dit nie slegs in belang van die klaers nie, maar veral ook in belang van die hele gemeenskap!

Juis omdat prof. Pont in geen stadium nog bereid was om die weg van versoening te volg nie, was dit gebiedend noodsaaklik — juis ter wille van die gemeenskap — dat die kwaad deur hom gepleeg na die oppervlakte gebring en bestraf moes word.

Die optrede van prof. Geysler en ds. Naudé teen prof. Pont was dus wesenlik veel meer as net 'n gebruikmaking van hulle reg. As hulle nie so opgetree het nie, sou hulle 'n dure plig teenoor die samelewing versuim het. Per slot van sake kan die kwaad alleen besweer word as daar egte versoening plaasvind. En versoening geskied deur voldoening. Primêr natuurlik deur die offer van Christus. Maar

ook die hele burgerlike regspleging staan in die kragveld van die kruis: juis omdat Christus aan die kruis voldoen het, daarom is dit moontlik dat dat daar 'n werklike versoening kan geskied deur die strawwe wat die owerheid oplê.

Om Christus ontwil, dus, moes prof. Pont se kwaad blootgelê en bestraf word. As dit nie gebeur het nie, sou die kwaad daarmee oogluikend geduld word — tot ernstige nadeel van die hele samelewing. Deurdat dit gebeur het, is deur die betrokke regter (wesenslik in die Naam van Christus) 'n radikale „Nee” uitgespreek teenoor die kwaad. En dit het geskied in belang van die hele gemeenskap, die klaers en die aangeklaagde inkluis.

Vir die geloof is selfs hiermee egter nog nie die laaste woord gespreek nie. Ten spyte van alles wat reeds plaasgevind het, kan die wonder nog steeds gebeur dat 'n opregte berou oor die gedane kwaad betoon sal word en dat 'n broederlike versoening tussen mede-gelowiges aldus tot stand sal kom.

Die geloof kan, per slot van sake, nooit te veel verwag nie.

"ONBEHOORLIKE INMENGERIGE" KLEURLINGMENING

Met die sosiale en politieke status van ons Kleurlinggemeenskap deesdae weer op die hoogste vlak in gedrang, is dit wel nodig om onself af te vra: Wat dink die intelligente en verantwoordelike Kleurling self inderdaad van sy eie situasie in ons gemeenskaplike vaderland?

Volgens 'n berig uit die Parlement het Adjk.-Min. Louwrens Muller onlangs verklaar dat „een ding soos 'n paal bo water staan”. Dit is dat die Kleurlinge baie geesdriftig is oor die instelling en uitbuiing deur die Regering van die beoogde, Verteenwoordigende Kleurlingraad. Dat die meerderheid bitterlik teen die voorgestelde afskaffing van die bestaande verteenwoordiging gekant is, is volgens hom volkome onwaar.

Dit het PRO VERITATE te beurt geval om 'n insae te kry in 'n hartroerende brief geskryf deur een wat dan klaarblyklik tot die onontdekte minderheid moet behoort, 'n hoogs intelligente en verantwoordelike Kleurlingleier (hy is 'n, vanselfsprekend akademies geskoolde, geordende leraar van die N.G. Sendingkerk op 'n Bolandse dorp). Sy identiteit is hier nie ter sake nie, sy diepgaande menings wel. Hier volg etlike uittreksels uit sy brief:

● Die Kleurlinge is diep teleurgesteld . . . eerstens omdat dit vir hulle baie duidelik gesê is dat, uit die aard van hul minderwaardigheid, hulle plek in die sake van die land ook 'n permanent minderwaardige een sal wees . . . Tweedens is hulle teleurgesteld omdat daar vir hul kinders geen noemenswaardige toekoms in Suid-Afrika is nie. Wat hulle ook al mag bereik, sal altyd, **permanent**, ondergeskik

wees aan dié van die heersers van die land. Hulle is derdens teleurgesteld omdat hulle die prooi geword het van 'n beleid wat geen morele regverdiging in het nie. Hulle is teleurgesteld omdat die mense wat vir hulle Gods Woord gebring het, self nie meer die Woord glo wat hulle verkondig nie.

● Besef die regering dat hulle ons seermaak? Besef hulle dat hulle tere Christene frustreer, hulle laat wankel

en dikwels ook laat twyfel? Ons kan nouliks meer uithou. Ons was nog altyd deur die genade van Bo geduldig, maar nie almal van ons is Job se kinders nie.

● Om hemelsnaam, hou op om ons van hoek tot kant op die politieke arena soos 'n voetbal te skop. Ons is net sulke mense soos enigeen. God het ons ook geskape. Vir 300 jaar word daar teen ons gediskrimineer. In

plaas van verbeter, vererger sake lie-
wer by die dag. Ly ons dan aan 'n
aansteeklike siekte? Is ons melaats?

● Daar word gesê dat ander poli-
tieke partye (die Kleurlingstemreg)
uitgebuut het. Indien dit so is, is dit
dan nie my reg om met my reg te
maak of te laat maak wat ek wil nie?
Waarom gee die regering dan vir die
Kleurling 'n fopspeen? Is dit dan nie
omdat die Kleurling vir altyd in 'n
ondergeskikte posisie gehou moet
word nie?

● Nou sal daar seker met reg gevra
word: wat wil die Kleurlinge nou
eintlik hê? Seer sekerlik nie die man
in die maan nie. Ons wil net ons reg-
matige plek as **volwaardige** burgers
van ons **eie** land hê. Niks meer nie,
maar beslis ook niks minder nie. Want
Suid-Afrika is ook óns land . . . Ons
het geen ander land nie.

● Is die regering dan nou met ons
so opgeskeep soos Abraham met
Hagar en Ismael opgeskeep was en
maar moes toegee aan die eise van
Sara dat Ismael nie saam met Isak
mêg erwe nie?

● Apartheid kan nie van die Here
wees nie. Immers die Woord sê 'n
boom sal aan sy vrugte geken word.
Dink aan die haat en nyd, die onver-
draagsaamheid, verdeeldheid (selfs
onder Christene), agterdog, lyding,
bloedvergieting, ens. wat apartheid
reeds veroorsaak het.

● Ek wonder waar ons Godsmanne
is? Is hulle monde vir goed gesnoer?
Wat het die kerk hieroor te sê? Het
die wêreldlike mag die kerk ook nou
op sy plek gesit of keur die kerk
hierdie dinge goed? Is Suid-Afrika
dan so arm aan leiers dat daar nie
één van haar seuns die uitdaging van
die tyd wil aanvaar en ons land —
ja, ek is geregtig om te sê óns land
— te red van 'n gewisse vernietiging
nie?

● Niemand kan dit betwis dat die
Kleurlinge 'n klomp gefrustreerde
mense is nie. Dit is as gevolg van
die lange jare van diskriminasie teen
hulle.

● Volgens my vader het die Kleur-
linge van Kimberley met Unie-wor-
ding gereeld elke dag in die veld
gaan bid omdat hulle gevrees het
dat hulle regte toe een vir een van
hulle ontnem sou word. Alles wys
vandag daarop dat hulle nie verkeerd
was nie.

● Die Kleurling voel veronreg.
Hulle word nie as volwaardige bur-
gers aanvaar nie. Geen stemreg nie

behalwe 'n „fopspeen” vir 'n stem.
Nooit kan hulle langs konstitusionele
weë enige verandering daarin aan-
bring nie. Die immigrant kry al die
voorregte. Sy kwalifikasie is natuur-
lik sy wit vel.

● Besef moet word dat die Kleur-
ling vir die land onontbeerlik is —
veral as die huidige regering sy Ban-
toestan - beleid konsekwent wil uit-
voer. Ondanks dit alles kan die
Kleurling nie aanspraak maak op vol-
waardige burgerskap nie.

● Toe ek in die stad was het lid-
mate vir my net eenvoudig gesê: ons
kom nie meer kerk toe nie. Die kerk
het ons versaak. Al die jare het ons
hier gewoon, nou moet ons uit na die
sandduine toe. Hoekom kan die kerk
dan nie vir ons help nie?

● Ou Kleurlingmoeders wat hulle
plekkies met wasgoedgeldjies afbetaal
het, moes hulle kragtens die Groeps-
gebiedewet afstaan. Is dit dan lekker
om iets wat jy met soveel opoffering
bekom het, net prys te gee? So iets
het nie geldelike waarde alleen nie.
Het die Kleurling dan nie ook 'n
gevoel nie? Het hulle geen sin vir
waardes nie?

● Vir 'n Christenvolk is sulke wette
(die Ontugwet en die Wet op Ge-
mengde Huwelike) oorbodig. Eersge-
noemde kan nie deur wetgewing
onderdruk en laasgenoemde mag nie
deur wetgewing beheer word nie. Ek
glo dat die behoorlik opgevoede mens
geen behoefte het aan hierdie tipe
kunsmatige beskerming nie. Die op-
lossing lê seer sekerlik nie in wetge-
wing nie, maar in behoorlike opvoe-
ding en self-dissipline van die mens.
Dit is beslis nie die taak van die
staat om te waak oor die sedes van
sy mense nie: Dit is die taak van
die kerk. Of is dit 'n indirekte erken-
ning dat die kerk in sy taak gefaal
het? . . .

● Daar word heeldag gepraat van
volksselfmoord. Is die blanke se karak-
ter dan so swak dat hy noodwendig
onder moet gaan weens die oorwig
van getalle aan die kant van die
nie-blankes? Wat dan van Josef? Die
enigste Israeliet in 'n heidense Egipte.
En dan boonop nog getroud met 'n
Egiptiese vrou. Hy bly 'n Israeliet
desondanks. So ook Daniël in Babilon.
Hoe verklaar ons dit? Bloot net
hulle vastheid van karakter.

● Bied die rasse-aangeleentheid dan
nie juis 'n uitdaging vir die integri-
teit en karakter van blanke Suid-
Afrika nie? Is ons oortuig in ons siel
dat apartheid die enigste oplossing

vir ons probleme is? Lê die oplossing
nie dalk hierin dat ons net eerbaar in
ons handelswyse sal wees en die res
aan God oorlaat nie? Al word daar
nog 'n duisend wette gemaak, maar
as God die blankedom tot niet wil
laat gaan, wie gaan Hom keer? Al
sou daar nie 'n halwe wet gemaak
word nie, maar as God wil dat die
blankes in Suid-Afrika voortbestaan,
wie sal dit kan verander? Is dit nie
die boodskap van geloof en vertrou-
in God wat die kerk tot die volk moet
tuisbring nie? Of . . . het God vir ons
ook doodgegaan? Is Hy vir sy kerk
ook dood?

● Wette word gemaak — maak nie
saak hoe onchristelik nie — om die
Christelike beskawing te bewaar.
M.a.w. dit word gedoen tot eer van
God. So het Saul ook geredeneer. Die
buit moet aan die Here geoffer word.
Maar was dit so? Het die Christelike
godsdienst hierdie soort beskerming
nodig?

● Ek daag die regering uit om 'n
referendum onder die Kleurlinge te
hou om vas te stel of hulle gelukkig
voel oor die apartheidswette. Ek is
seker dat byna 100% sal sê „diep
ongelukkig”. Waarom emigreer hon-
derde van ons mense na Kanada en
Engeland? Liewer 'n heenkome in die
vreemde wat moontlik 'n toekoms vir
hulle kinders sal bied, en om weg te
kom van die vernederings wat hulle
elke uur van die dag moet verduur.
Hoe sou die blanke gereageer het
indien daar teen hom maar net die
helfte so gediskrimineer word as teen
die Kleurling?

● Vir my is apartheid 'n kolossale
stuk bedrog.

● Is ons verbaas dat feitlik elke
tweede Kleurling aan 'n minderwaar-
digheidskompleks ly? Die Kleurlinge
voel almal eenders oor apartheid.

Hulle haat dit!

● Apartheid het 'n skokkende agter-
dog by die Kleurlinge gewek. Wat
onlangs gebeur het, was net die
laaste strooi. Dit is geen buitenge-
wone verskynsel onder my mense om
sulke uitdrukkings te hoor soos die
volgende nie: „Ek is vriendelik met
die witman, maar ek hou hom dop”,
of „dis net 'n dom bruinman wat nog
die witman glo.”

● Verskoon tog maar as ek enigsin
die indruk gewek het dat ek so ietwat
emosioneel raak. Onder die omstan-
dighede is dit net genade wat jou in
staat stel om jou gevoelens te be-
dwing.

Letters — Brieue

THE DIFFICULTIES OF A SELF-RIGHTEOUS THELOGIAN

Cecil, Claremont.

I appreciate Elizabeth's letter in your February issue: *A first faint glimpse of love* and am willing to accept her accusation of self-righteousness arising from my indignation at apartheid. I cannot see how I can avoid this and ask for her understanding of my position.

I witness daily family life being destroyed, homes being broken up, innocent people being ruined, friends prevented from sharing the amenities which I enjoy, and I cannot feel that "a poignant sympathy . . . and special efforts for mission work" is a sufficient answer. I feel impelled to condemn those who deliberately create this situation. I cannot see that this is hypocrisy, because I have never willingly subscribed to the laws that implement such cruelty to one's fellow man.

Yet when I turn to those bodies that try and ameliorate this situation, I find I am accused by the Afrikaner of being at the best "un-South African" and at the worst "the tool of Communism".

I too believe that apartheid is not static. We have abundant evidence that every year the screw within the situation is being tightened.

A SIGNIFICANT BREAK-THROUGH

*The Rev. Dennis F. Stewart, 40
High Street, Bethlehem.*

As a "Rooinek" I want to thank Elizabeth of Stellenbosch for her timely and oh! such welcome words. As I read her appreciation of A. H. Clutton's article I felt here was a significant "break through" and I couldn't help wishing and praying that we might all obey our Lord's command to love one another, *really* trying to see each other's points of view.

CHURCH UNITY: CAUTION CALLED FOR

*Mr V. G. Davies, 89 Kloof Road,
Sea Point.*

The article about the Roman Catholic Church in the Netherlands, by Mr. Stephen Hayes (*Pro Veritate*, Feb. 15th), is most timely for all those interested in the Ecumenical Movement, for it shows vividly how Christians in that part of the world are striving, in the love of Christ, to overcome their divisions. But in spite of all the good that is being done, I think caution is called for. In our laudable enthusiasm for unity we must be careful not to unwittingly lie to the Holy Spirit by trying to show forth a unity that does not yet exist. It may be in order for Protestants and Catholics to take part in Agape Feasts if these services are recognized for what they truly are, namely, foreshadowings of the real sacramental unity we hope to achieve in the future, but it would be wrong, and deceptive, to pretend that such services are anything more than foreshadowings. Clearly, the "Eucharistic services" referred to by Mr. Hayes are not the Catholic Mass, but merely ecumenical services imitating the Mass. As for the Catholics who ask: Has the Pope given permission, we have to remember that there is such

a thing as ecclesiastical authority, (*Matt. 28:18-20*), and that it is an act of humility and loyalty to defer to those whom God has set over us in the Church. All authority in the Church is delegated from Christ, and to show disrespect to that authority is to risk greater division than we already have! All the baptised are members of the one Church established by Christ, and if we are to have visible unity it is essential that we all recognize and obey one universal authority in the Church, for Christ is not divided, and He does not teach and rule by more than one authority — His Own — delegated though that authority may be.

WANVOORSTELLINGS

*Nico van Loggerenberg, V.D.M.,
Posbus 346, Benoni.*

Die floue verskoning wat mnr. C. F. B. Naudé aanvoer as „grondige beswaar” waarom hy nie „op hierdie tydstip” die waarheid „in ’n openbare debat” mag of kan dien nie (*Pro Veritate*, 15 Jan. l.l.) is so deursigtig en lagwekkend dat enige onbevooroordeelde leser mnr. Naudé se verleentheid kan insien. Is dit nie miskien ’n floue verskansing van die ek-standpunt wat nie die toets van die waarheid kan deurstaan nie, of is

U.S. LUTHERANS WARNED OF RACIAL CRISIS

Dr. Franklin Clark Fry, president of the three-million-member Lutheran Church in America, has sent a message to the 7,300 pastors of his denomination urging them to help awaken Americans to "a racial emergency of gigantic proportions". Dr. Fry is chairman of the World Council's Central Committee.

The message warned of "more destructive and bloody uprisings that are no longer going to be confined to the ghetto areas, but will be carried into white racial areas".

Addressing 32 synod presidents, Dr. Fry said: "The

United States confronts a time of spiralling and spreading violence to make one's blood run cold unless a massive improvement of the lot of Negro ghettos come quickly.

"If there is an explosive uprising, the heaviest responsibility will rest on white society which did not act when there was still a chance. We must find a way to deal with the problem of racism in our white neighbourhoods and churches", he stated. "Congress must change its recent mood of punishment and take measures to help slum residents".

E.P.S., Geneva.

dit 'n Roomse onfeilbaarheid wat 'n gesprek oor die waarheid vir homself en die Sinode verskans?

Mnr. Naudé is al vir jare besig met allerlei wanvoorstellings soos: meer gehoorsaamheid aan God; die „Belydende Kerk”; vrees in Suid-Afrika; „onbevrees” die evangelie verkondig; die sinodale veroordeling van die humanistiese Christelike Instituut; die Suid-Afrikaanse toestande en vele ander sake, en hy is nie bereid om 'n openbare debat hieroor te voer nie. Ek betreur dus sy vroegtydige aftog en herhaal hiermee my uitnodiging tot 'n openbare gesprek.

Die WAARHEID moet en kan te alle tye gedien word en dit is nie vir mnr. Naudé en die Sinode alleen gereserveer nie. Daarom vertrou ek dat mnr. Naudé nou hierdie uitnodiging onbevrees sal aanvaar.

*

By ons wete was ds. Naudé nog nooit onwillig of selfs huiwerig om sy oortuigings in die openbaar uit te spreek en te verdedig nie. Hy ag dit egter nie verstandig om op hierdie tydstip 'n openbare debat te voer oor die sinodale besluit m.b.t. die Christelike Instituut nie, en dit sou klaarblyklik sinloos wees om dit met iemand soos ds. Van L. te doen. Die

geleentheid waarna daar al jare lank gesoek en waarvoor daar gepleit word, is om die saak met die Ned. Geref. Kerk self in sy amptelike vergaderings uit te maak.

Dit sal ook sinloos wees om verdere briewe van ds. Van L. oor hierdie aangeleentheid in PRO VERITATE te plaas. — Red.

ROME MAG NIE TOEGEE NIE

Mnr. J. A. Duigan, *Privaatsak 175, Pretoria.*

Uit mnr. A. J. Burger se brief (*Pro Veritate*, 15/2/68) lei ek af dat hy wel bereid is om met die jongste ontwikkelinge in die Roomse Kerk tred te hou, maar dat hy tog baie skepties staan wat Rome betref, omdat Rome daarop aanspraak maak om eenheid te beteken terwyl die Protestantisme verdeeldheid beteken. Hy skryf dat Rome nie bereid is om toegewings te maak of van sy dogmas prys te gee nie.

Natuurlik! Want as Rome bereid sou wees om voor al die winde van Protestantisme te wankel, sou hy

sekerlik nie die ware Kerk wees nie.

Mnr. Burger vra ook dat die ekumeniese beweging die eenheid moct soek van die kerke wat van die Hervorming uitgaan.

Inderdaad sal Rome hom nie met menslik-gestigte gelowe kan verenig nie. In die jaar 33 n.C. het Christus self aan Petrus die waarheid oorhandig en aan hom die belofte gegee dat Hy die Katolieke Kerk nooit sou laat verdwaal nie (Mat. 17:18-19). Die stigting van die Protestantisme impliseer dat Christus nie sy belofte nagekom het nie, m.a.w. dat die situasie dit vereis het dat Luther Christus se leer moes verander. Na Luther het Calvyn, Knox, Wesley ens. nog meer chaos veroorsaak.

Waarvandaan het Luther die Bybel gekry? Hy het dit gekry van die Katolieke apostels wat die Nuwe Testament geskryf het, en daarna van die Katolieke monnike wat die boeke van die Ou Testament nagesien en in een boek saamgebundel het. Die Bybel is tydens die Konsilie van Hippo in 393 n.C. gedgekeur. Tot die koms van die drukker Gutenberg in die jaar 1450 is al die eksemplare van die Bybel geskryf deur Katolieke monnike.

BOEKBESPREKING

'N NUWE KOMMENTAAR OP 1 KONINGS

In die kommentaarreeks *De Prediking van het Oude Testament*, uitgegee deur G. F. Callenbach, Nijkerk onder redaksie van prof. A. van Selms en prof. A. S. van der Woude, het daar van die hand van dr. H. A. Brongers 'n kommentaar op 1 Konings verskyn. Die redaksie van hierdie nuwe Nederlandse kommentaarreeks op die Ou Testament moet gelukkigewens word met die feit dat daar in 1967 dus drie dele van hierdie reeks verskyn het, naamlik *Genesis I en II* van prof. Van Selms en nou *I Konings* van dr. Brongers. Ons verneem dat die kommentaar op *Jes. 1-39* in hierdie reeks, van die hand van dr. L. A. Snijders, binnekort verskyn.

Dr. H. A. Brongers, tans verbonde aan die teologiese fakulteit van die Rijksuniversiteit te Utrecht, het veral bekend geword deur die publikasie van sy proefschrift „*De Scheppingstradities bij de Profeten*” (1945). By studente in Semitiese tale in Suid-Afrika is hy veral bekend deur sy twee publikasies oor „*De Literatuur der Babyloniërs en Assiriërs*” en „*Hammurabi, Koning van Babylon*”.

Die kommentaar word ingelei met 'n kort oorsig oor die naam van die Bybelboeke wat ons as *I en II Konings* ken,

die indeling van hulle inhoud, die moontlike tyd van ontstaan en die outeur van hierdie Bybelboeke en die hooflyne van die teologiese insigte wat daarin gevind word. Brongers deel die opvatting van die Duitse Outestamentikus, Martin Noth, wat *I en II Konings* as deel van die groot Deuteronomistiese geskiedeniswerk beskou. Hierdie Deuteronomistiese oorsig oor die geskiedenis van Israel omvat die boeke *Deuteronomium, Josua, Rigters, I en II Samuel* en *I en II Konings*.

Die Deuteronomistiese outeur het vir hierdie omvattende werk gebruik gemaak van 'n menigte geskrewe en mondelinge bronne. Hy is egter nie bloot 'n versameelaar nie, maar deur die opset en verwerking van die materiaal en veral deur die teologiese aspekte waaronder hy hierdie oorsig van die geskiedenis van Israel gee, het hy aan die werk 'n eie aard gegee.

Hooflyne van die Teologie van die Koningsboeke

Brongers vind die volgende drie hooflyne in die teologie van die *Konings*.

(a) Dit is veral „verbondsteologie” (alhoewel die woord *verbond* maar heel selde daarin voorkom). Getrouheid aan die verbond, wat die Here

aan sy volk gegee het, bring voorspoed en seën; afvalligheid en ontrou word met ramspoede gestraf. As onderdeel van die verbond neem die belofte van die HERE aan Dawid betreffende die bestendigheid van sy huis en sy koningskap (II Sam. 7) 'n belangrike plek in en dit kry in die berig oor die begenadiging van die gevange Jójagin deur die Babiloniese koning Evil-Merodag (II Kon. 25:27-30) miskien selfs 'n Messiaanse perspektief.

(b) Die vaste oortuiging van die outeur van die *Konings* dat die HERE die tempel in Jerusalem as enigste wettige plek van verering uitgekies het. In die beoordeling van die konings van Juda word steeds as maatstaf gebruik hulle ywer om hierdie enigheid van die tempel te bevorder.

(c) Die strewing van die outeur om aan te toon dat die Here sy woord wat Hy verkondig, vervul.

Metode van Behandeling

Brongers verdeel die twee-en-twintig hoofstukke van die boek *I Konings* in vyf-en-sestig perikope en bespreek dan elke perikope vers vir vers. Sommige van hierdie perikope beslaan maar slegs een of twee verse (byvoorbeeld 1:9, 10;

3:1; 3:2, 3; 12:25; 17:1). terwyl ander weer groter literêre eenhede omvat (byvoorbeeld 8:1-66). Brongers moet beslis gelukkig word met sy aanvoeling vir die woorde en aspekte van elke vers wat 'n nadere uitleg vereis. Hier en daar sou 'n mens wel iets meer oor 'n bepaalde vers, woord of uitdrukking wou weet. So kon iets meer aandag gegee word aan die betekenis van 'n uitdrukking soos „bij zijn vaderen te ruste gaan” (1:21, bl. 29) om maar 'n voorbeeld te noem. Oor die algemeen kan egter gesê word dat hy 'n volledige bespreking bied van al die belangrikste aspekte van elke vers.

Brongers bied geen eie vertaling van die Hebreëse teks van *I Konings* nie, aangesien hy die vertaling van die Nederlandse Bybelgenootskap as redelik voldoende beskou. Dit beteken egter nie dat hy daardie vertaling sonder enige kritiek aanvaar nie; telkens wys hy op moontlike betere vertalings van verse of woorde. Interessantheidshalwe noem ek hier I Kon. 18:7 (die laaste gedeelte van van die vers) waar die Nederlandse vertaling tans lees „Zijt gij daar, mijn heer Elia?”; Brongers wys hierdie vertaling af en stel voor: „Zijt gij het werkelijk, mijnheer Elia?” wat baie naby aan die Afrikaanse vertaling kom: „Is dit u, my heer Elia?” (Die plegstatige „my heer Elia” van die Afrikaanse vertaling kan gerus maar „mencer Elia” word, soos die vertaling van Brongers impliseer).

Soos al sy publikasies word ook hierdie kommentaar op *I Konings* gekenmerk deur die rustige, beredeneerde taal en styl van Brongers. Daarom sal hierdie kommentaar ook vir mense, wat nie elke dag Nederlands lees nie, nie moeilik val om te lees en te verstaan nie.

Vir wie is hierdie Kommentaar bedoel?

Hierdie kommentaar op *I Konings* behoort 'n wye leserskring te vind. Dit is, dink ek, in die eerste plek geskik vir die gewone leser van die Bybel. Wie aan die hand van hierdie kommentaar die boek *I Konings* aandagtig deurlees, sal beslis 'n veel beter begrip kry van wat hierdie deel van die Bybel vir ons wil sê. Kennis van Hebreëus of Grieks is nie 'n vereiste om hierdie kommentaar met vrug te lees nie.

Tog sal ook teologiese studente, predikante en studente in Semitiese tale hierdie kommentaar met vrug kan lees. Die outeur is goed op hoogte met die nuwe lig wat die filologie en argeologie op die vertaling en verklaring van die teks werp. Van groot waarde is ook die outeur se verwysing na ander wetenskaplike publikasies.

Die leser se aandag word ook telkens, waar dit nodig is, op die belangrike probleme betreffende die inleiding op

onderdele van *I Konings* gevestig (d.i. vrae betreffende die inleiding, moontlike herkoms en ouderdom van onderdele van die boek). As goeie voorbeelde kan in hierdie verband genoem word die bespreking van die berig oor die inwyding van die tempel (8:1-66) en van die verhale rondom Elia (17:1 e.v.).

Algemene Karakteristiek

In 'n paar woorde gesê, kan hierdie kommentaar van Brongers op *I Konings* gekarakteriseer word as wetenskaplik-behoudend. Hy slaag daarin om ons hierdie Bybelboek te laat lees as 'n boek uit die Ou Ooste en tog ook 'n boek waarin op besondere wyse die bemoeiing van God met sy volk verhaal word. Hy toon byvoorbeeld aan hoedat verskillende gebruike by Israel invloede van elders uit die Ou Ooste ondergaan het; ons dink hier byvoorbeeld aan die droom van Salomo (I Kon. 3), waar Salomo aan die HERE sê: „Ek is 'n jong seun” (3:7). Brongers wys daarop dat hierdie woorde waarskynlik verband hou met die Egiptiese kroningsritueel.

In die bespreking van die verhale rondom Elia wys Brongers tereg op die groot invloed van Elia „de man die, menslikerwijs gesproken, in een tijd waarin de wateren van het syncretisme het legitieme Jahwisme dreigden te overspoelen, het geloof der vaderen voor Israël en de wereld heeft gered” (bl. 166). Tereg wys Brongers ook in hierdie verhale, wat duidelik genoeg deur die outeur van *Konings* as wonderverhale bedoel is, alle pogings tot rasionalisering van die wondere Gods af. Die outeur van *Konings* bedoel in elk geval dat dit kraai is wat vir Elia brood en vleis gebring het (17:4, 6) en nie *Arabiere* nie, soos soms hier verklaar word op grond van die groot ooreenkoms van die woorde vir *kraai* en *Arabier* in Hebreëus. So wys hy ook die verklaring af waarvolgens Elia op die Karmel nie water nie maar een of ander vorm van natuurlike petroleum (wat in die nabyheid sou voorgekom het) op die brandoffer laat uitgiet het (1:34 e.v.).

Aanbeveling

Uit ons opmerkings hier bo, is dit duidelik genoeg dat ons hierdie kommentaar van dr. Brongers op *I Konings* hartlik aanbeveel. Dit beteken egter nie dat daar nie ook by ons allerlei vrae opgekom het by die deurlees daarvan nie. Dit is nie hier die plek om allerlei kleinere punte van verskil na vore te bring nie. Een saak wil ons egter hier noem: Brongers self skryf oor die outeur van *Konings*: „Het is duidelijk dat hier niet een historicus in onze zin, maar veeleer een theoloog, een prediker en verkondiger aan het woord is . . .” (bl. 14). Hiermee stem ons volkome in. Na ons mening het juis hierdie aspekte — die teologie en die prediking — in hierdie kommentaar nie altyd tot hulle reg gekom nie. Sou dit te veel verwag wees, as die leser aan die einde van elk van die groter indelings (of langere perikope) 'n bladsy of twee sou vind waarin die vernaamste teologiese elemente — die prediking dus — van die betrokke gedeelte of perikoop kortliks saamgevat is? Die kommentaarreeks heet per slot van rekening *De Prediking*

SYNODS OF REFORMED CHURCHES IN NETHERLANDS DECIDE NOT TO JOIN WORLD COUNCIL

In a nearly unanimous decision, the General Synod of the Reformed Churches in the Netherlands (Gereformeerde) decided not yet to join the World Council of Churches. The decision was taken by the Synod after its advisory committee reported that out of 200 congregations which registered an opinion 75 had objections to joining, at least at the present time, and 66 favoured joining. Twenty-five churches reported that they could not come to a decision because of the divided opinion in the church councils.

In making its decision, the Synod reaffirmed its statement of 1963 that there is in principle no decisive objection against

joining the World Council. But because the opinions were so greatly divided, it was decided to provide clear information once again before taking a decision.

The Synod also affirmed that in the reactions from the churches it found no valid objections against the positive judgment which the 1963 Synod had given on World Council membership. For this reason it has been decided to publish in the near future a simple statement in which the decision of 1963 is explained and why at that time the Synod reversed its previous decision not to join the World Council.

R.E.S. News Exchange.

van het Oude Testament en wil 'n teologiese kommentaar aanbied. Dr. Brongers het wel in die inleiding die breë trekke van die teologie van *Konings* goed omskryf, maar nou moes hy, na ons mening, aangedui het hoe die verskillende motiewe wat hy in die inleiding genoem het in die onderdele deurwerk. Natuurlik het dr. Brongers by die bespreking van die verskillende verse ook verwys na die teologiese gedagtes wat in 'n bepaalde vers voorkom; wat ons egter mis, is die oorsig oor die prediking.

Reeds uit laasgenoemde opmerking is dit duidelik dat ons nie bedoel dat die kommentaar van dr. Brongers geen teologiese elemente in die eksegetiese bevat nie. Dr. Brongers gee heel dikwels — en dan op aktuele wyse — aandag aan die teologie. Ek dink hier aan wat hy oor I Kon. 3:15 geskryf het na aanleiding van Salomo se versoek om wysheid (bl. 54 e.v.) en ook na aanleiding van 21:21-24 oor die vraagstuk na die samehang van mag en gesag (bl. 133 e.v.). Ook in die gedeeltes wat oor die ver-

hale rondom Elia handel — myns insiens die mees geslaagde deel van die kommentaar — kom die teologie telkens weer op aktuele wyse aan die woord. Wat ons egter graag sal wil sien by 'n eventuele tweede uitgawe en by die besprekings van *II Konings* is 'n kort samevatting van die prediking van elke onderdeel. Dit kan alleen die waarde van hierdie reeds belangrike bydrae tot die kommentare oor die Ou Testament aansienlik verhoog.

B.J. v.d. M.

Gereformeerde Kerke in Nederland en Rooms-Katolieke Kerk erken mekaar se doop

Na besprekinge wat anderhalf jaar geduur het, het die episkopaat van die Rooms-Katolieke Kerk en die Algemene Sinode van die Gereformeerde Kerke in Nederland gekom tot 'n gesamentlike verklaring waarin hulle mekaar se doop erken. Die verklaring is afgelê tydens 'n sitting van die Sinode waarby kardinaal Alfrink en die biskoppe van Groningen, Haarlem, Breda en Roermond aanwesig was. Tydens die voorlesing het kardinaal Alfrink plaasgeneem naas die praeses van die Sinode, ds. P. Visser.

Voortaan sal daar by die oorgang van die een kerk na die ander nie meer oorgedoopt word as daar skriftelike doopbewys is van die kerk wat deur die betrokkenes verlaat is nie. As daar twyfel bestaan aan die doop wat daar ontvang is, sal daar by die bevoegde organe van die kerk navraag gedoen word. En as daar desondanks twyfel bly bestaan sal dit aan die ander kerk meegedeel word.

Prof. dr. C. van der Woude (Gereformerd) skryf oor hierdie gebeurtenis soos volg: „Dit was die eerste keer dat so 'n ontmoeting van Rome en Reformasie op 'n Gereformeerde sinode plaasgevind het. Sedert die Reformasie in die sestiende eeu was sulke ontmoetings in die algemeen seldsaam. Op die Konsilie van Trente was daar geen Protestante teenwoordig nie. Enkele tientalle jare later, by die godsdiensgesprek te Poissy in 1561, het daar wel 'n ontmoeting plaasgevind. Dit was gereël deur die Franse Catharina de Medicis met die doel om deur 'n laaste versoenningspoging nog 'n breuk in die nasionale lewe van Frankryk te voorkom. Die gesprek het geen positiewe resultaat gehad nie. Die sfeer was vyandig en gespanne. Toe die Reformatoriesgesindes onder leiding van Beza inkom, kon daar gehoor word hoe een van die prelate fluister „voici les chiens de Genève” (hier kom die honde van Genève).

Tien jaar later het die Bartholomeüs-nag gevolg.

„Die verhoudinge is nou, God sy dank, anders. Die beide kerke kan, by alle verskil wat hulle onderskei, mekaar nou as Christelike Kerke erken. Hulle onderlinge gesprek, waarby geen verskil verswyg is nie, het geen verdere afstand gebring nie, maar 'n erkenning van 'n diepere eenheid in die een Christelike doop”.

Sowel kardinaal Alfrink as ds. Visser het, nadat hulle albei die offisiële verklaring onderteken het, in 'n toespraak uiting gegee aan hulle vreugde oor die gebeurtenis. Hulle het daarop gewys dat daar allerlei prinsipiële verskille is, wat ook nie verdoesel moet word nie, want daarmee is die ekumene sekerlik nie gedien nie. Andersyds mag daar dankbaar gekonstateer word dat twee geskeie kerke mekaar herken het as gemeenskappe, verbonde in Jesus Christus.

(Gereformerd Weekblad)

**PRO
VERITATE**